

RookVrij

Nieuwsbrief van RookVrij vzw
Nr. 6 - 16 november 2003
v.u. Raf De Ryck PB 450 1180 Brussel

Beste leden,

De NMBS gaat rookvrij vanaf 2004. Het Vlaams parlement besluit om alle bezoek van nu af aan rookvrij te ontvangen. Andere Europese landen, waaronder Nederland, werken volop om de werkplek rookvrij te maken. Op een studiedag werd vastgesteld hoever we hiermee in België staan: nog nergens.

Buiten vrijwillige initiatieven van een aantal bedrijven bestaat er bij de sociale partners weinig interesse om een algemene regeling uit te werken. De mening van RookVrij en andere waarnemers is dat er waarschijnlijk juridische acties zullen nodig zijn om wetgevende initiatieven in gang te zetten.

Als belangenvereniging staat RookVrij klaar om de leden hierin bij te staan.

Raf De Ryck

NMBS rookvrij

Rookvrije treinen werden in juni nog van de regerings-onderhandelingstafel geveegd. Plots besliste de NMBS zelf om vanaf 2004 het roken uit de treinen te bannen. Via enquêtes volgt de maatschappij op de voet welke de verzuchtingen van de reizigers zijn. De overgrote meerderheid wil liever rookvrije treinen.

In Nederland zijn de treinen rookvrij vanaf 2004. De Eurostar is reeds rookvrij en Thalys heeft nog rookplaatsen in 2de klasse. In Frankrijk wordt de TGV-Atlantique binnenkort volledig rookvrij en de SNCF is van plan deze maatregel verder uit te breiden naar andere treinen.

Vlaams parlement rookvrij

Op 17 september was een actief lid aanwezig op een studiedag over de toegankelijkheid van het openbaar vervoer die doorging in het gebouw van het Vlaams parlement. De zaal voor de koffie- en lunchpauze was ruim voorzien van asbakken en bijgevolg ook van tabaksrook. RookVrij stuurde een brief aan alle parlementsleden met de vraag of een parlamentsgebouw niet zonder belemmeringen voor iedereen toegankelijk zou moeten zijn. De Vlaamse regering ondertekent immers binnenkort de kaderconventie van de WGO over tabaksgebruik waarin een hoofdstuk staat over de bescherming tegen passief roken. Het parlement zou dus zelf reeds kunnen beginnen met het goede voorbeeld te geven en bezoekers gastvrij en rookvrij te ontvangen. RookVrij ontving elf reacties van drie partijen: VLD, CD&V en sp.a. Behalve één waren alle reacties positief.

Eén parlements lid vatte in zijn antwoord alle propagandaclichés van de tabakslobby samen: hoffelijkheid, tolerantie, verluchting als oplossing. En nog: asbakken in een conferentiezaal dienen niet als uitnodiging om te roken "maar wel om het parket van die zaal te beschermen tegen brandschade."

Begin november deelde voorzitter Norbert De Batselier de beslissing mee van het parlement. Na discussie in het comité voor Preventie en Bescherming besliste het Uitgebreid Bureau: "het roken in de kantoren toe te laten en specifiek voor wat het Koffiehuis betreft het advies van de fracties in te winnen." Bezoekers zijn dus voortaan verzekerd van een rookvrij onthaal. Het Vlaams parlement zet hiermee een stap vooruit. Of ook alle werknemers van het parlement hiermee een rookvrije werkplek hebben is nog niet volledig duidelijk.

Studiedag Rookbeleid in de ondernemingen

Op 21 oktober organiseerde het actiecomité voor de bevordering van de Arbeid in het Brussels Gewest een studiedag over rookbeleid in de ondernemingen. Deze verliep onder de auspiciën van de Algemene Directie Humanisering van de Arbeid van de Federale Overheidsdienst voor Werkgelegenheid en Arbeid. Doel was om een stand van zaken te brengen over de huidige wetgeving. Daarnaast werden er een aantal praktijkvoorbeelden gegeven.

Een Koninklijk Besluit van 1993 regelt specifiek het rookgedrag op de werkvloer. Het KB heeft het over de wederzijdse verwachtingen van rokers en niet-rokers, over hoffelijkheid, verdraagzaamheid en respect en draagt tenslotte de werkgever op om maatregelen te nemen om de hinder van tabaksrook uit te schakelen.

Op sommige plaatsen binnen de onderneming geldt een wettelijk rookverbod om veiligheidsredenen zoals op plaatsen waar asbest, giftige of brandbare stoffen en radioactieve materialen worden behandeld. In sommige bedrijven worden bepaalde afdelingen rookvrij gemaakt wegens mogelijke schade aan elektronische apparatuur door de teer en fijne stofdeeltjes die door tabaksverbranding in de lucht wordt gejaagd. Werknemers krijgen niet altijd deze voorkeursbehandeling (zie getuigenis verder in dit nummer).

Rookbeleid in de praktijk

- Nationale Bank. Om veiligheidsredenen geldt in de Nationale Bank reeds een rookverbod vanaf 1851 (ja, 1851). (De bescherming van ons) Geld is nu éénmaal belangrijker dan (de

bescherming van de) gezondheid. In de praktijk komt het er op neer dat op bepaalde plaatsen in het bedrijf roken getolereerd worden, er zijn o.a. rookwc's. Ook roken op individuele kantoren is een probleem als daar vergaderingen doorgaan. De directie wil echter niet verder gaan met het inperken van het roken.

- Assubel. Interessant was het voorbeeld van Assubel. Het restrictief rookbeleid van de voorgaande jaren had er zijn vruchten afgeworpen. Alle bureaus, ook de individuele, waren reeds jaren rookvrij. Er bleven slechts een paar geïsoleerde rooklokalen over. Dit had ertoe geleid dat het aantal rokers tot minder dan 10% gedaald was. Assubel streeft er nu naar om eind dit jaar één van de zeldzame volledig rookvrije bedrijven te worden. De paar personen die na de aangeboden rookstopbegeleiding nog verder willen roken, doen dit buiten de bedrijfsgebouwen of in privé.
- Erasmusziekenhuis. De reeks praktijkvoorbeelden werd afgesloten met het Erasmusziekenhuis, een voorbeeld van een doorrookt universitair ziekenhuis waar bescherming tegen passief roken geen discussiepunt is.

Tijdens de discussieronde achteraf werd benadrukt dat de hoofdrol in deze materie wordt gespeeld door de sociale partners. Uit de lijst met ondertekenaars van de oproep van prof. Blanpain blijkt dat ook bij vakbonden en bedrijfsleiders een aantal individuen voorstander is van een rookvrije onderneming. Als we de vergelijking maken met de intensieve campagnes rond pesten op het werk dan wordt er vanuit de organisaties zelf nog zo goed als geen interesse betoond voor het probleem. Het ACV stelde in september een wijziging voor van het KB van 1993 maar sluit in zijn voorstel de horecawerknemers uit.

De Noorse vakbonden hebben zich resoluut achter een rookvrije horeca gezet. Werknemers in de horeca mogen niet beschouwd worden als tweederangspersoneel dat geen bescherming tegen tabaksrook verdient.

Toepasbare wetgeving

In afwachting van een nieuw KB dat de werkgever oplegt om de werkplaats rookvrij te maken, kunnen naast de reglementeringen en wetten waar roken specifiek vernoemd wordt, een aantal algemene wetten ingeroepen worden:

- Artikel 23 van de Grondwet heeft het over "het recht op bescherming van de gezondheid"
- Artikel 51 van het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens vermeldt het "recht op persoonlijke veiligheid"
- Artikel 2 van wet op de arbeidsovereenkomsten stelt dat arbeid moet doorgaan "in behoorlijke omstandigheden met betrekking tot de veiligheid en gezondheid van de werknemer".
- Artikel 55 van het ARAB bepaald dat het arbeidsklimaat niet mag verstoord worden door de aanwezigheid van bevuilde lucht of onaangename geuren.
- De wet op het pesten op het werk van 2002 handelt over gedrag, dat de fysieke integriteit van een werknemer bij de uitvoering van het werk aantast.

In het vonnis dat aan een Brussels politieagent een rookvrije werkplaats toekende verwees de arbeidsrechter naar een aantal van deze wetten.

Zielig

Tijdens de discussieronde op de studiedag kwam een preventieadviseur aan het woord. In zijn bedrijf verdedigde hij zoveel mogelijk de belangen van de rokers omdat hij het zielig vond - "ik vind dat zielig", zei hij heel pathetisch en bij herhaling - dat personen die tijdens hun werkuren willen roken verplicht worden om buiten in de kou en de regen te gaan roken. Personen die buiten een bedrijfsgebouw staan te roken hebben nog steeds én hun werk én hun sigaret. Zij zijn in niets te beklagen. Er zijn mensen die hun werk kwijt raken en gebroodroofd worden omdat ze ziek zijn door tabaksrook. Deze personen werden de laatste keer aan de ingang van hun bedrijf gesignaleerd toen ze werden op straat gezet.

Broodroof, een getuigenis

RookVrij kreeg de volgende getuigenis toegestuurd van een slachtoffer van tabaksrook op de werkplek:

"Ik heb een goede baan gehad, het werk op het directie-secretariaat bij het Wereldverbond van de Arbeid was interessant en boeiend.

Gelukkig, want als alléénstaande moeder met 4 studerende kinderen (eerst zonder alimentatiegeld daarna ook geen recht op weduwepensioen), was mijn salaris wel heel erg welkom en ook wel broodnodig en met plezier je werk doen is goed meegenomen. Er waren daar verschillende kettingrokers. Steen en been heb ik geklaagd. De toenmalige secretaris-generaal, stuurde mij gracieus wandelen, zijn pakje sigaretten aanwijzend. Zijn opvolger toonde mij zijn puffer en zei dat hij wel begreep dat de rook een probleem was maar ja, wat kon hij daar aan doen? Dit noem ik 'Non-assistance à personnes en danger'.

Dus bleef ik maar jammeren, werd een zaag genoemd en ademde de rook in, dag na dag. De maandag was ik iets beter, tegen vrijdag aan had ik al helemaal geen adem meer. Kliniek in, kliniek uit. Hopen puffers, aërosol, cortizone en antibiotica, 't mocht allemaal niet baten. Ik was voortdurend kortademig. Kliniek in, kliniek uit, dank zij mijn collega's.

Mijn werkgever negeerde mijn klachten totaal. Voor mijn collega's was ik een 'zaag'. Toen de techniekers er op wezen dat de rook wel erg slecht was voor de computers kreeg ik weer hoop. Heel even werd een rookverbod ingevoerd maar al snel werd ook daar geen aandacht meer aan geschonken.

Als in de rokerige refter een uiteenzetting werd gegeven moest ik in de gang staan en achter de deur staan luisteren. Op secretaressedag kreeg iedereen een roos, iedereen zat gezellig samen in de bedompte refter. Toen één van de bazen de moeite nam om mij mijn roos boven op mijn kantoor te brengen dankte ik hem maar ik weende want ik voelde mij heel erg alléén. Ik heb mij toen dikwijls eenzaam gevoeld daar op mijn werk.

Na een loopbaan van ongeveer 15 jaar kreeg ik in 1994 mijn ontslag wegens ziekte. Met toen nog 2 studerende kinderen ten laste, kan u zich wel voorstellen voor welk drama dit zorgde. En dan sta je daar op 't RIZIV met nog 65% van je

salaris, geen vakantiegeld, geen 13de maand, wel belastingplichtig. Financieel heb ik geen enkele slagkracht. Maar 't leven gaat verder, met goede en soms wel héél erg kwade dagen: 4 jaar geleden had één van mijn kinderen een zwaar ongeval. In zo'n toestand zal je je financieel maar weten te redden. Ik nam een advocaat maar advocaten blijken niet erg happig te zijn op zo'n zaak.

Ik kom hier niet graag mee naar buiten en het is niet mijn bedoeling medelijden op te wekken maar het is zo hemeltergend. Mijn kinderen zijn het huis uit nu. De 3 oudste hebben een job. De jongste studeert nu opnieuw en zit in haar 2de jaar. Gelukkig heeft zij recht op vrijstelling van stempelcontrole.

De geur van rook kruipt niet alléén in je kleren. Rook tast je longen aan. Rook maakt je leven en dat van je kinderen kapot."

Kom op tegen gedwongen meerroken

Op 18 september organiseerde de Vlaamse Liga tegen Kanker de vierde Dag Tegen Kanker. Deze informatie- en discussieronde voor pers en publiek ging over passief roken. Er werden een aantal getuigenissen gehoord van slachtoffers van passief roken. Aan een ander tafel ging prof. Blanpain in discussie met vertegenwoordigers van de drie vakbonden. Deze laatsten verklaarden dat het probleem binnen hun respectieve organisaties ter discussie was maar wilden geen concrete toezeggingen doen. Minister van Volksgezondheid Rudy Demotte beloofde werk te maken van het lang beloofde tabakspreventiefonds. Toenmalig staatssecretaris voor welzijn op het werk Tamsamani bleef heel vaag, zij wilde geen duidelijk engagement nemen om iedereen recht op een rookvrije werkplek te geven. Dhr Pardon van de NMBS gaf toelichting bij het plan om de treinen in 2004 rookvrij te maken. Vlaams minister van volksgezondheid Byttebier verwelkomde het tabaksfonds en beloofde om op Vlaams niveau preventiemaatregelen te nemen.

RookVrij onderschreef de "Platformtekst over gedwongen meerroken", te verkrijgen bij VLK, Koningsstraat 217, 1210 Brussel of via www.tegenkanker.net.

Fascisme

Tijdens de discussieronde op de studiedag (zie boven) omschreef een deelnemer het streven naar een rookvrije werkplek als fascisme. Fascisme, intolerantie, fundamentalisme, betutteling... Ze behoren tot de klassiekers in het tabaksrookdebat. Voor sommigen wordt het streven naar een gezonde werkomgeving en rookvrije openbare plaatsen onmiddellijk gelinkt aan deze doembeelden.

Marc Reynebau, Knackjournalist en historicus, had het ooit over de gezondheidsfascisten. Fascisme en gezondheid? Heeft fascisme ooit een ander gezicht gehad dan dood, ziekte en vernieling? Als hij hiermee verwijst naar een historische periode van een halve eeuw terug die op 5 jaar tijd 50 miljoen mensenlevens kostte dan zit hij vanuit cynische oogpunt alvast goed. Het aantal slachtoffers, 10 miljoen per jaar, komt overeen met het streefdoel van de tabaksindustrie. Van de 5 miljoen doden die nu jaarlijks door tabaksgebruik vallen is de expansie van de tabaksindustrie, vooral in de derde wereld,

erop gericht om aan 10 miljoen slachtoffers te geraken tegen 2020 of 2030.

The Smoking, een vereniging van rokersbelangen, lanceerde ooit een advertentie met foto's van Hitler en Stalin. Dit moest verwijzen naar wat er zou gebeuren als alle openbare plaatsen rookvrij zouden worden.

Schrijver Eriek Verpale inspireerde zich hierop. Over een volle pagina in De Standaard der Letteren (26 juni 2003) verkondigde hij dat ze hem nog eens zouden komen verbieden om in zijn achterkeuken te roken. En Hitler die was ook tegen roken wist hij nog te melden.

Prof. dr. emeritus Jacques Claes (Ufsia) had het in het juninummer van Doorbraak over fundamentalisme en betutteling. *"Spaar ons, Heer, van obsessies als die van meeroken, een nieuw geloofspunt."* *"De goedgelovigheid ten aanzien van dit punt staat rechtstreeks evenredig met zijn onbewezenheid."* De Wereldgezondheidsorganisatie, wetenschappelijk onderzoek, nog nooit van gehoord, professor?

Waarom verliezen zelfs gerespecteerde academici hun redelijkheid als het over tabak gaat? Tabak lijkt voor sommigen het taboe dat alle gezond verstand doet wijken. Bij (nicotine)verslaafden is dit een "normale" reactie. Relativiteit is bij hen afwezig. Zij zien alleen het object van hun verslaving en worden voortbewogen door de angst om hun "liefje" niet te vinden als ze er nood aan hebben. Ze beleven hun verslaving desnoods ten koste van de gezondheid van anderen.

Was het u ook al opgevallen dat de voornoemde verwijten nooit gehoord zijn tijdens de dioxinecrisis: de intolerantie dat die arme vetmelter geen dioxines meer in zijn kippenvoer mocht draaien? Iedereen vindt het niet meer dan normaal dat de overheid optreedt om ervoor te zorgen dat het voedsel dat op de markt komt zo zuiver mogelijk is. Maar eens bereidt mag het in de horeca wel opgediend worden in een atmosfeer vol toxische en kankerverwekkende stoffen, zolang die toxische stoffen maar van tabak afkomstig zijn.

Eén omschrijving van fascisme is: aan anderen opdringen waar men zelf geen last van heeft. RookVrij komt op voor de vrijheid om over de eigen gezondheid en de eigen longen te mogen beslissen en voor de keuzevrijheid om in gezonde lucht te mogen leven. Welke vrijheid komt hierbij in het gedrang? De vrijheid om zichzelf te intoxiceren blijft bestaan. Wie er drie tegelijk wil roken of drie pakjes per dag, die doet maar, tabak is een legaal product. Wie pcb's op zijn kip wil doen mag dat ook, maar alleen in zijn eigen bord.

Het bezorgde Vlaams parlementslid schreef: er is *"immers een begin, maar waar ligt het einde?"* Het einde ligt gewoon daar waar men opnieuw kan genieten van een rookvrij leven, waar men kan werken en rustig uit eten kan gaan zonder tabaksrook. Dit zal het enige verschil zijn.

In alle landen en steden waar de werkplek en openbare plaatsen rookvrij werden, vochten tegenstanders de achterhoedegevechten uit met de bovenstaande "argumenten". Dat men met deze termen zwaait kan dus alleen maar een gunstig teken zijn. Het einde van de rook komt in zicht.

Nederlandse horeca

Vanaf 2004 heeft elke werknemer in Nederland recht op een rookvrije werkplek. Voor de horeca schuift de minister van Volksgezondheid deze beslissing op de lange baan. Uitstel maar geen afstel heet het. Hij wacht af of de horeca zelf geen initiatieven wil nemen. De Nederlandse horeca heeft zich aan het denken gezet: "We willen bij de ondernemers een nieuwe denkwijze creëren", vertelt Jacques Happe van Koninklijke Horeca Nederland, "van die asbak moeten we af, dat nodigt mensen uit om te roken." Alleen als de klant erom vraagt, komt de asbak tevoorschijn.

"Je komt er niet met alleen wat nieuwe regels die worden opgelegd van bovenaf", zegt directeur Ben Rijgersberg van de Stichting Vakonderwijs Horecabedrijven (SVH). "Het moet gewoon op de werkplek zelf professioneel worden aangepakt." Straks moet iedere horeca-ondernemer duidelijk maken aan de klant: hier wordt wel of niet gerookt. "Nu is dat vaak niet zo en krijg je problemen. Je zit lekker te eten en dan steekt de meneer achter je een dikke sigaar aan. Weg smaak, weg stemming. Dat is slecht voor de klant én voor het bedrijf." De SVH is ervan overtuigd dat meer en meer cafes en restaurants zich als rookvrij zullen manifesteren. "Dat is gewoon de trend, je ziet het in het buitenland." "Bedrijven moeten zich daar ook op voor laten staan, want dat zal lonen. Zet het op je site, zet het op je menukaart. Hang desnoods een bordje aan de deur: hier wordt niet gerookt." Bron: De Telegraaf 25 oktober

Rookverbod in het stadhuis van Blankenberge

De stadssecretaris heeft het stadspersoneel tijdens de werkuren een rookverbod opgelegd. De maatregel komt er na verschillende klachten vanuit het stadspersoneel. De secretaris motiveert zijn beslissing door te verwijzen naar het rookverbod in openbare ruimtes. Voorlopig kan roken in het stadhuis enkel tijdens de rustpauzes van een kwartier in de voor- en namiddag. Enkele schepenen hebben, vóór de maatregel werd ingevoerd, het roken afgezworen en voelen zich nu extra gemotiveerd in hun poging hun verslaving achter zich te laten. Bron: De Standaard 10 oktober

Ierland: rookvrije werkplaats voor iedereen

In 2004 worden alle werkplaatsen, met inbegrip van pubs, bars en restaurants rookvrij. De minister van Volksgezondheid nam dit initiatief om de gezondheid van werknemers in de horeca te beschermen tegen de schadelijke gevolgen van tabaksrookvervuiling.

KULeuven rookvrij

Eind 2004 zal de KULeuven volledig rookvrij zijn. Via een rookbeleidsplan en in overleg met het personeel en de studenten verandert vanaf januari de hele universiteit op een jaar tijd geleidelijk in een rookvrije ruimte. Daarna zal alleen nog buiten de gebouwen gerookt kunnen worden. Aan nicotineverslaafden die dit wensen wordt een rookstopprogramma aangeboden. Bron: De Standaard 16 oktober

Binnenluchtvervuiling

Een Europese studie heeft aangetoond dat buitenlucht soms zuiverder is dan binnenlucht. Het is soms gezonder om in het spitsuur in de stad te fietsen dan thuis voor de TV te zitten of

een boek te lezen. De Europeaan brengt 85-90% van zijn tijd binnen door. Naast andere giftige stoffen is roken van sigaren en sigaretten nog steeds de hoofdbron van de binnenhuisvervuiling. Zelfs het verbeteren van de ventilatiesystemen blijkt de rookdeeltjes niet of nauwelijks weg te kunnen zuiveren, waardoor deze lange tijd blijven hangen.

Bron: www.jrc.cec.eu.int

Passief Roken De stille moordenaar ...

Het boek van Prof. Blanpain is te bestellen via de boekhandel: "Passief Roken De stille moordenaar ..." Uitgeverij Van Halewyck. Prijs: 10 EUR ISBN 90 5617 535 1 www.cer-leuven.be/passiefroken/home.htm

Colloquium "Roken en de Onderneming"

Op woensdag 12 december 2003 (14.30-17.30h) wordt onder het voorzitterschap van prof. Blanpain een colloquium georganiseerd over "Roken en de Onderneming – rechten en plichten van de werkgever en de werknemer". Op deze studiedag zullen de juridische aspecten en mogelijkheden om op basis van de huidige wetgeving een rookvrije werkplek te bekomen ter sprake komen.

www.cer-leuven.be/passiefroken/home.htm

Test Aankoop

Test Aankoop deed een aantal maanden geleden een oproep tot getuigenissen over passief roken. In het decembernummer van "Test -Gezondheid" zal hierover een dossier verschijnen.

Als de vos de passie preekt...

Philip Morris (PM) laat via grote krantenadvertenties weten dat roken slecht is. Lees: en laat ons met rust, wij willen verder sigaretten kunnen verkopen.

Amper 10% van de rokers begint als volwassene te roken. Beginnen met roken is pubergedrag. Volwassenen zijn hierbij een belangrijk rolmodel, rokende ouders zijn een extra pluspunt. PM heeft er dus alle belang bij om volwassenen (ouders) aan het roken te houden. Dit is de beste garantie dat jongeren steeds weer aan de sigaret zullen beginnen. Rookvrije openbare plaatsen en vooral de rookvrije werkplek zijn een zeer sterke aanmoediging om te stoppen met roken. Dit is de reden dat PM steeds zeer actief is geweest in lobbywerk tegen rookvrije plaatsen. PM heeft in het verleden de horecaverenigingen gemanipuleerd en voorgelogen om rookvrije horeca tegen te houden en ervoor gezorgd dat er een halfslachtig KB op de werkplek kwam.

Als PM echt wil dat de jeugd niet meer rookt dan zou ze geld en energie steken in een campagne om het openbare leven, de horeca en de werkplek rookvrij te maken. Als jongeren volwassen worden zonder aan nicotine verslaafd te zijn dan kunnen deze volwassenen echt een vrije keuze maken om te roken. Dat is toch wat PM volgens zijn campagne wil.

RookVrij vzw
Vereniging voor een rookvrije leefomgeving
fax 02 275 61 10 tel 02 534 84 18
www.rookvrij.be info@rookvrij.be
Lidgeld € 12 (nieuwsbrief per post) of € 6 (nieuwsbrief per e-post)
Rekeningnummer 733-0057758-73

Mits bronvermelding mag alles uit deze nieuwsbrief verveelvoudigd en verspreid worden.